

Ulrikke Fremstad Vikhals

Forebygging av mobbing i klasserommet

Lærereens erfaringer

Bacheloroppgave i Grunnskolelærerutdanning, 1-7 trinn

Veileder: Lillian Kirkvold

Mai 2019

Innholdsfortegnelse

Norsk sammendrag	2
Engelsk sammendrag	3
1. Innledning	5
1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling	5
1.2 Aktualisering av tema	6
1.3 Disposisjon	6
2. Teori	7
2.1 Hva er mobbing?	7
2.1.1 Karakteristikk av mobbeofre og mobbere	8
2.2 Forebygging av mobbing	8
2.2.1 Relasjoner	9
2.2.2 Den oppmerksomme læreren	11
2.2.3 Skole-hjem samarbeid	11
3. Metodedel	13
3.1 Valg av metode	13
3.2 Valg av informanter	14
3.3 Gjennomføring av datainnsamlingen og etterarbeid av datamateriale	14
3.4 Etisk hensyn	15
3.5 Validitet	16
4. Analyse og drøfting	17
4.1 Relasjoner	17
4.2 Den oppmerksomme læreren	19
4.3 Skole-hjem samarbeid	21
5. Avslutning	22
6. Litteratur	24
7. Vedlegg	27

Norsk sammendrag

Temaet i denne bacheloroppgaven er forebygging av mobbing, og problemstillingen som innholdet i oppgaven tar utgangspunkt i er som følgende: Hvilke tiltak opplever læreren kan bidra til å forebygge mobbing i klasserommet? For å svare på denne problemstillingen har jeg først og fremst introdusert relevant teori, og en definisjon på mobbebegrepet. Teorien handler i all hovedsak om elementer ved læreren som kan bidra til å forebygge mobbing, slik som relasjonskompetanse, klasseledelse, evnen til å samarbeide med hjemmet og det å være oppmerksom på det som skjer i klasserommet. Jeg har også intervjuet to erfarne grunnskolelærere ved hjelp av kvalitativt brevintervju. De funnene jeg oppdaget gjennom intervjuene, i samhandling med teorien, utgjør grunnlaget for en drøfting av tiltak som kan forebygge mobbing i klasserommet. De mest sentrale funnene jeg oppdaget var viktigheten av å fokusere på gode relasjoner til elevene, nettopp for å trygge de i læringsmiljøet. I tillegg oppdaget jeg også at læreren hele tiden sender signaler til elevene om hvordan den oppfatter og respekterer de ulike elevene, og disse signalene plukker medelevene opp. Det er derfor svært viktig at læreren er et forbilde, og viser til samtlige elever i klasserommet at de både er respektert og likt. Det ble også lagt stor vekt på å være oppmerksom på det som skjer i klasserommet, da mobbing ofte foregår indirekte.

Engelsk sammendrag

This text revolves around the theme prevention of bullying, and the thesis question, in which the content of the text originates from is: Which preventive steps does teachers experience can help with preventing bullying in the classroom? To answer this question, I include a theoretical section where I introduce theory that I find relevant for the text, and a definition of the term bullying. In the theory section I put emphasis on properties with the teacher that can help prevent bullying. This includes the ability to build good pupil-teacher connections by being both distinct and kind, to be aware of what is going on in the classroom, and to have good collaboration with the parents and home. I also interviewed two experienced teachers by letter to get their thoughts about the theme. The findings from the interviews, together with the theory, make up the base for the discussion of which preventive steps that can work well with preventing bullying in the classroom. My most important findings were the importance of building good connections with the pupils in order to make them feel secure in the classroom. Teachers also need to be aware of how they address and act towards all pupils, respect and accept all of them, because that sends signals to the fellow students that might impact how they treat each other. Lastly, the teacher needs to constantly take note of what is happening in the classroom, because bullying often occurs indirectly and hidden.

Tanker
Kaos, hån og plag
Møter meg hver dag.
I ensomhet med vonde tanker
Kjenner jeg at hjertet banker
Hvorfor må jeg være her?
La meg forsvinne blant skogens trær

(Midtbø og Magerøy 2004, s. 21)

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Svaret på hvordan vi stopper mobbing er like enkelt som det er komplisert: «Voksne som vet hva mobbing er og hva de skal gjøre med det.» (Moen, 2014, s. 14). Dette skriver Erlend Moen i sin bok *Slik stopper vi mobbing*. Jeg har valgt å skrive en bachelor som omhandler mobbing, nettopp fordi det, slik som Erlend Moen skriver, er viktig å vite hva det er og hvordan man skal håndtere det for å evne å stoppe det. Som fremtidig lærer er det spesielt viktig for meg å vite mye om det aktuelle temaet, slik at jeg kan bruke kunnskapen for å forebygge mobbing i mitt eget klasserom. Jeg har selv opplevd å være pårørende til et mobbeoffer, og jeg vet derfor hvor tøft det er både for offeret og familien. Dette har motivert meg til å fordype meg i temaet.

Etter å ha lest denne bacheloren er målet at du som leser skal sitte igjen med god kunnskap om hva mobbing er, og hvordan lærere kan jobbe aktivt for å forebygge mobbing i et klasserom. Oppgaven vil dreie seg om mobbing og tiltak i barneskolen, og jeg kommer til å bruke teori om mobbing og intervju som utgangspunkt for drøfting av følgende problemstilling:

Hvilke tiltak opplever læreren kan bidra til å forebygge mobbing i klasserommet?

Mosand og Moen (2017) skriver i boka *Håndtering av mobbing i skolen* at riktig fokus skaper kraft til å handle. Med dette mener de at det er viktig å bruke all kraft på det praktiske man kan gjøre noe med, i stedet for å fokusere på alle de tingene som ligger utenfor ens makt når det kommer til mobbingen (s. 9). Formålet med denne bacheloren er å opplyse leseren om tiltak som kan gjøres i klasserommet for å forebygge mobbing, og dermed er bacheloren rettet mot noe som i praksis kan påvirke forekomsten av det. Det at jeg bidrar til å rette et fokus mot faktorer som kan føre til en endring var det som motiverte meg ved valget av denne problemstillingen.

1.2 Aktualisering av tema

I elevundersøkelsen fra 2017 opplyste 6,6% av elevene som deltok at de opplever å bli mobbet to til tre ganger eller mer i måneden. Denne prosentandelen utgjør omtrent 29 000 elever. De fleste av disse elevene opplyste at de oftest blir mobbet av gruppa eller klassen, og at mesteparten av mobbingen foregår i skolegården eller i klasserommet (Wendelborg, 2018). Dette viser at mobbing foregår i stor grad på norske skoler, og at dette derfor er et høyaktuelt tema. I tillegg skriver Olweus og Breivik (2015) at det er omtrent 80 000 elever i grunnskolen som er involvert i mobbing om man regner med både mobbere og mobbeofre. Dette er store tall som viser hvor utbredt mobbing er, og derfor også hvor viktig det er å opplyse om det. Forskning viser også at elever som blir mobbet kan slite med skader for resten av livet, og at den kan oppleves som svært traumatisk. Som lærer er det derfor et yrkesetisk ansvar å forhindre mobbing (Eidhamar, Leer-Salvesen & Hølen, 2007). Det viktigste læreren kan gjøre for å oppfylle dette etiske ansvaret er å få kunnskap om mobbing, da forståelse for problemet må ligge til grunn for å ha evnen til å gjøre noe med det (Mosand & Moen, 2017, s. 22).

1.3 Disposisjon

Videre i denne oppgaven kommer jeg til å presentere teori jeg finner relevant for det aktuelle temaet i bacheloren, med et spesielt fokus på elementer innenfor forebyggingsperspektivet. Deretter kommer jeg til å utdype om metoden jeg har brukt under innhenting av data fra mine informanter. Her vil jeg også presentere informantene mine, samt diskutere hvorfor de funnene jeg har kommet fram til er valid, og hvordan forskningsprosjektet er bygd på etikk. Til slutt vil jeg analysere og drøfte de ulike momentene jeg har funnet i svarene fra informantene mine opp mot teori. Det vil også være en kort avslutning hvor jeg ser tilbake på problemstillingen, og peker på de funnene jeg har oppdaget som kan bidra til å gi et svar på den.

2. Teori

2.1 Hva er mobbing?

Internasjonalt har det vokst frem betegnelser på mobbing, og selv om disse betegnelse har noe ulikt innhold, er alle enig om tre element. Alle definisjonene bygger på at mobbing er negative, uvennlige eller aggressive handlinger (Roland, 2007, s. 23). Mobbing blir altså av de fleste forskere oppfattet som negativ atferd, der intensjonen er å skade mobbeofferet på en eller annen måte. Heinemann, referert i Roland (2007), viser til at mobbing per definisjon er en gruppehandling, slik som begrepet «mobb» viser til. Internasjonalt vises det derimot til at handlingene kan utføres både av en gruppe eller av enkeltpersoner. Det andre elementet innenfor definisjonen peker på at handlingene gjentas over tid. Dette elementet viser ikke til at enkeltepisoder skal bagatelliseres eller overses, men at begrepet mobbing skal reserveres til systematiske krenkelser (s. 23). Det siste viktig element ved mobbing er ubalanse i styrkeforholdet; mobbeofferet er ikke i stand til å forsvare seg, verken fysisk eller sosialt. Dette punktet er svært viktig å ha kjennskap til når det er snakk om utarbeiding av tiltak i mobbesaker (s. 24). På bakgrunn av dette kan det lages en definisjon på mobbing: «Med mobbing [...] forstår vi psykisk og/eller fysisk vold rettet mot et offer, utført av enkeltpersoner eller grupper. Mobbing forutsetter et ujevnt styrkeforhold mellom offer og plager(e), og episodene gjentas over tid.» (Moen, 2014, s. 16).

Handlingsmønsteret i mobbingen kommer til syne på ulike måter: fysisk, verbalt og/eller utfrysning. Den fysiske formen bruker virkemidler slik som slag, spark, dytting og annen fysisk tvang. Dette er den mest synlige måten å mobbe på, men ikke den mest vanlige. Den vanligste formen, både for gutter og jenter, er verbale virkemidler, altså ord som svir. Den tredje hovedformen er utfrysning, og dette gjøres ved at en person fjernes fra fellesskapet ved hjelp av sårende metoder. Virkemidlene for dette er ofte subtile, slik som blikk, smil og liknende (Roland, 2007, s. 24–25). I tillegg til disse tre typene for mobbing hevder professor i psykologi, Peter K. Smith, referert i Moen (2014), at også relasjonell mobbing, slik som ryktespredning, er svært vanlig (s. 18). Tilknytningspsykologi lærer oss også at mobbing gjerne er et forsøk på å oppnå forbindelser. Mobbingen blir et verktøy for å gjøre seg selv populær, eller for å oppnå sosial kontroll over en situasjon (Brandtzæg, Torsteinson &

Øiestad, 2016, s. 107). Det er derfor hensiktsmessig å dele mobbing inn i to hovedgrupper, direkte og indirekte mobbing. Direkte mobbing involverer den fysiske volden, ertingen og truslene, mens den indirekte mobbingen skjer bak offerets rygg og inneholder gjerne ryktespredning, baksnakking og videre. Det er også viktig å huske at den ene måten ikke utelukker den andre, ofte er det slik at elever som blir mobbet opplever både fysisk og relasjonell mobbing (Moen, 2014, s. 18).

2.1.1 Karakteristikk av mobbeofre og mobbere

Erling Roland har lenge forsket på atferd, og hevder at det statistisk sett ikke er noen spesielle trekk ved utseende som har betydning for om barn blir utsatt for mobbing. Han mener derimot at det er noen spesielle kjennetegn som gjør elever mer utsatt som mobbeoffer. Dette er blant annet barn som blir lettere redd, er defensive og usikker. Mobberne på den andre siden er ofte mer sosialt intelligent enn andre elever, og har en sterk iboende trang til å føle makt og frykt hos andre (Utdanningsnytt, 2012). I følge undersøkelser er mobbere også mer positivt innstilt til aggresjon og vold enn andre (Høiby, 2002, s. 29).

I tillegg viser flere elevundersøkelser i Norge at mobbeofrene lider av betydelig lavere selvbilde enn gjennomsnittet, men det er selvsagt viktig å tenke på årsaken bak disse resultatene (Roland, 2007, s. 46). Med selvbilde menes det hvordan personer oppfatter seg selv, og det er i stor grad basert på deres tanker og følelser, men også hvordan personen tror andre erfarer eller oppfatter den (Kvelling, 2013a, s. 27–28). Mobbeofre får ofte det samme synet på seg selv som de hele tiden møter hos mobberne, og de begynner dermed å oppleve seg selv som mislykket, dum og stygg (Høiby, 2002, s. 28). Det vil si at resultatet må leses i sammenheng med årsak og virkning; er lavt selvbilde en årsak til mobbingen, eller en virkning av den?

2.2 Forebygging av mobbing

§ 9A i opplæringsloven (1998) omhandler elevenes skolemiljø. Den fastslår at alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Videre presiserer den

at skolen skal ha nulltoleranse mot krenkelser slik som mobbing, vold, trakassering og diskriminering. Skolen skal hele tiden arbeide systematisk og forebyggende for å fremme tryggheten og trivselen til elevene, slik at kravene i paragrafen blir oppfylt.

Jeg har valgt å dele denne teoridelen inn i tre kategorier, som det vil framgå av metoddelen.

2.2.1 Relasjoner

For å forebygge mobbing er det nødvendig at læreren er oppmerksom på relasjonen den har til alle barna i elevgruppa, dette for å sikre at alle deltakerne i klasseromfelleskapet føler seg både sett, forstått, akseptert og anerkjent. Når en lærer viser foran hele elevgruppa at den aksepterer og verdsetter hver deltaker, vil denne respekten også smitte over på elevene. Dette kan føre til at elevene også begynner å respektere ulikhetene ved hverandre, en viktig faktor i forebyggingsfasen av mobbing (Høiby, 2002, s. 37). For å evne å bygge en positiv relasjon med alle elevene, mener jeg det er viktig at læreren har utviklet god kompetanse innenfor mentalisering. Begrepet mentalisering har de siste årene blitt et viktig redskap for å vurdere, forstå og arbeide med samspill. Det handler om å inneha evnen til «oppmerksomt nærvær», og det å fortolke andres følelser, tanker og hensikter. Det handler også om forståelse for at egen og andres atferd er uttrykk for indre tilstander (Bunkholdt, 2017, s. 53–54).

I et relasjonsbasert yrke, slik som læreryrket, er det mulig at det kan oppstå rift i relasjonene mellom lærer og elev. Det vil derimot være mulig å bygge opp denne relasjonen igjen, med samtaler over tid hvor man viser interesse overfor livet til eleven, og hva som ligger til grunn for bruddet i relasjonen. Dette er sentralt i mentaliseringsbaserte tilnærminger, hvor læreren stopper opp, ser seg tilbake og prøver å lære av sine feil. På denne måten er også læreren en rollemodell for elevene sine, og lærer de kunsten om mentalisering (Skaarderud, 2014, s. 19). I en tilknytningsprosess, slik man kan hevde at en relasjonsbyggende fase mellom en lærer og elev er, vil også evnen til mentalisering være essensiell for utviklingen av grunnleggende trygghet hos barnet. På denne måten kan man dermed koble mentalisering sammen med begrepet utviklingsstøtte (Bunkholdt, 2017, s. 54). Barn som får tilstrekkelig utviklingsstøtte og som har utviklet en trygg tilknytning, vil ofte få en videre utvikling som kjennetegnes av gode relasjoner, trygghet på egen mestring og høy egenverdi (s.55). I tillegg vil lærerens evne til mentalisering være en forutsetning for affektinntoning, altså det å «være sammen». Det

sørger også for at læreren klarer å være mentalt tilstede for elevene sine, samt å bidra til å stabilisere elevene og oppmuntre til mestring i klasserommet (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2016, s. 64–65).

Faste samtaler med den enkelte elev kan også bygge relasjonen mellom lærer-elev, samtidig som det vil gi læreren et innblikk i trivselen og situasjonen til eleven. Disse samtalene burde prioriteres, og kan gjerne legges inn som en slags rutine, for å holde seg oppdatert på elevene som er en del av klassemiljøet (Sandsleth, 2007, s. 89). Rutiner og prosedyrer er viktig når det kommer til det forebyggende arbeidet med mobbing (Roland, 2007, s. 90), fordi denne forutsigbarheten kan bidra til å trygge elevene i skolesituasjonen. En slik åpen relasjon mellom elev og lærer vil også ofte bidra til at elevene selv kommer til læreren for å snakke om det som foregår i klasserommet. Dette krever at lærer da tar seg tid til å snakke med elevene om hvordan de har det, og også klare å sette seg inn i bakgrunnen for følelsene deres (Sandsleth, s. 88).

Relasjonen mellom lærer og elev er også helt grunnleggende i god klasseledelse (Mosand & Moen, 2017, s. 15). En god klasseleder må være tydelig, og klare å formidle til elevene hva som er bra, og hva som ikke er det. Dette prinsippet er fundamentalt i det forebyggende arbeidet med mobbing, fordi læreren skal ha myndighet overfor barna i klasserommet (Roland, 2007, s. 89). Når en lærer mestrer balansegangen mellom det å være en tydelig, men samtidig en omsorgsfull lærer, vil det kanskje også være lettere å opprettholde en god lærer-elev relasjon med barna. Det er ulike måter å være en tydelig klasseleder på. Læreren kan være tydelig gjennom normative utsagn, nettopp ved å si hva som er rett og galt. Samtidig må læreren selv være et forbilde for elevene, dette gjennom å være vennlig mot absolutt alle i klassen, og også andre rundt seg. I tillegg kommer den tydelige klasseledelsen frem ved å anerkjenne det som er bra atferd, og samtidig ikke nøle med å gripe inn når noe ikke er godt nok (s. 89).

2.2.2 Den oppmerksomme læreren

Det å være observant på det som foregår blant elevene, både i klasserommet og ellers, er en viktig egenskap som læreren burde inneha for å forebygge mobbing, men også generelt. Dette handler om å følge med på det som skjer i klasserommet, samtidig som å få respekt og tillit fra elevene ved å være tydelig, både når det gjelder ros og irettesettelse (Sandsleth, 2007, s. 88). Hvordan læreren velger å bruke sin oppmerksomhet bidrar også til å påvirke den faglige innsatsen og sosiale atferden i et klasserom. Forenklet skrevet kan man si at den atferden læreren gir oppmerksomheten til, gjerne har en tendens til å gjenta seg. En lærer som hele tiden søker etter god atferd for å gi ros og positiv oppmerksomhet, vil øke motivasjonen blant elevene i klasserommet (Bergkastet, Dahl & Hansen, 2009, s. 104).

Avdekkende og velkonstruerte spørreundersøkelser, slik som sosiometriske undersøkelser, kan også være gode tiltak for å forebygge og avdekke mobbing i klasserommet (Sandsleth, s. 92). Dette er en kartlegging av det sosiale miljøet i en gruppe, som gir innblikk i relasjonene mellom deltakerne gjennom spørsmål om strukturer i gruppen, for eksempel: «Nevn de tre elevene du er mest sammen med i friminuttene?» (Læringsmiljøsenderet, 2018). Sosiometrisk kartlegging krever grundig etterarbeid og analyse av datamaterialet, så det er viktig for lærere å være oppmerksom på arbeidsmengden som kommer i ettertid av en slik analyse. I tillegg vil det også ofte blant elevgruppen ligge en forventning om endring i klassemiljøet når en slik undersøkelse gjennomføres, derfor er det viktig at læreren følger opp med nødvendige tiltak om mobbing avdekkes (Sandsleth, s. 95)

2.2.3 Skole-hjem samarbeid

Forskning viser at skole-hjem samarbeid er en viktig faktor i forebygging av mobbing i klasserommet, fordi det fører til en bedre relasjon mellom elev, lærer og medelever, økt trivsel på skolen og bedre selvregulering (referert i Drugli & Nordahl, 2016). I tillegg er det slik at skoler som er preget av gode samarbeidsrelasjoner ofte har et bedre læringsmiljø, og samarbeidet bidrar til å skape gode rollemodeller for elevene. Dette fremmer et positivt fellesskap i klasserommet (Drugli & Nordahl). Dette argumenterer også Bronfenbrenner for i

sin bioøkologiske teori. Teorien er omfattende, men i denne oppgaven har jeg valgt å se på den i lys av skole-hjem samarbeid.

Urie Bronfenbrenner er en teoretiker som har forsket på barns utvikling. Han mener at kvaliteten på et samfunn i stor grad bedømmes ut ifra blant annet tryggheten innbyggerne opplever, deres livskvalitet og omsorgen som blir gitt den oppvoksende generasjonen. I hans bioøkologiske teori påpeker han hvordan barns utvikling henger sammen med samarbeidet mellom de fem følgende kategoriene han har del samfunnet inn i: mikro-, meso-, ekso-, makro-, og kronosystemene. Disse systemene er ofte metaforisk beskrevet som en løk, den ene utenpå den andre (Kvillo, 2013b, s. 139–143). I denne oppgaven vil jeg vektlegge de tre første systemene, da jeg mener det er de som er relevant for temaet i oppgaven min.

Mikrosystemet, løkens kjerne, omhandler de miljøene barnet regelmessig oppbevarer seg i, slik som familien, nærområdet, skolen, fritidsarenaen og videre (s. 144). Et mesosystem oppstår når et barn trer inn i et nytt mikrosystem utover kjernefamilien. Barn lever i flere mikrosystem om gangen, og da eksisterer det dermed et mesosystem. I tillegg til å være flere mikrosystem, er også mesosystemet de relasjonene og prosessene som foregår mellom mikrosystemene. Et godt mesosystem defineres ved at konfliktnivået mellom medlemmene i de ulike systemene er lavt, og at systemene fremmer utvikling hos barnet gjennom godt samarbeid seg imellom (s. 148). En god skole vil dermed ifølge bioøkologisk teori ha positive koblinger mellom både elev-ansatt og skole-hjem (s. 153). Eksosystemer påvirker barns utvikling, selv om de ikke er en del av de selv. Eksempler på slike systemer er blant annet foreldrene til barnets venner og kontakten mellom skolen og hjemmet deres (s.153). Teorien viser også til at barns utvikling påvirkes av blant annet tryggheten og kvaliteten i relasjonene barna opplever. Videre vektlegger bioøkologisk teori viktigheten av at voksne investerer mye tid i barna, og at de viser engasjement og positive følelser mot barnet. Dette fordi barn inspireres av de rollene de observerer hos andre (s. 155–156).

3. Metodedel

For å forske på det som foregår i skolen er det nødvendig å bruke samfunnsvitenskapelige forskningsmetoder. Informasjon om metoden er en viktig kilde til forståelse for hvordan forskningen i denne bacheloren er gjennomført, slik at du som leser kan forholde deg kritisk til forskningsresultatene (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 16).

3.1 Valg av metode

Det skilles mellom to ulike metoder innenfor samfunnsforskning, kvalitativ og kvantitativ metode. Kort fortalt så er kvalitativ metode en fleksibel måte å drive datainnsamling på, som tillater en større grad av spontanitet mellom intervjuer og deltaker enn kvantitativ.

Kvantitative datainnsamlingsmetoder er gjerne spørreskjema eller surveyer, hvor alle deltakere blir stilt identiske spørsmål med svaralternativer. I kvalitative datainnsamlinger er det mer innhold av åpne spørsmål, og svarene vil derfor variere fra deltaker til deltaker (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 17). I denne oppgaven valgte jeg å ha en kvalitativ forskningsmetode, fordi jeg mener at tematikken i bacheloren krevde at informantene fikk svare utfyllende og i detalj. Det er ulike måter å forebygge og håndtere mobbing på, avhengig av hvordan man definerer tematikken, og også hvordan erfaringer man har gjort seg i det forebyggende arbeidet over tid. Det var disse erfaringene jeg var ute etter, dermed måtte intervjuobjektene få utfolde seg fritt, uten store begrensninger.

Innenfor de kvalitative forskningsmetodene er det i denne oppgaven valgt strukturert brevintervju. Intervjuet var strukturert fordi det var fastlagte spørsmål knyttet til et spesifikt tema, men ikke en dialog mellom meg og intervjuobjektene (Larsen, 2017, s. 99).

Informantene svarte i form av et brev, dermed var det ikke mulighet for oppfølgingsspørsmål og jeg hadde ikke noe form for innvirkning på svarene til deltakerne. Metoden kan likne et spørreskjema, men den skiller seg fra den kvantitative forskningsmetoden ved at spørsmålene var åpne, uten svaralternativer, og dermed fikk intervjuobjektene formulere seg fritt (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.79). Jeg valgte å bruke en brevmetode fordi det åpner opp at utførelsen blir mye friere. Ved at informantene fikk spørsmålene på forhånd, og deretter skrev et brev om deres tanker rundt temaet og spørsmålene fikk de mer autonomi i

utførelsen, og mulighet til å gå dypere inn på spørsmålene. På denne måten er det mulig at jeg fikk ærligere svar, da metoden tillot de å ha en dypere refleksjon rundt temaet før de svarte (Sjøbakken, 2012, s. 375). På den andre siden fikk jeg ikke muligheten til å stille oppfølgings spørsmål, og heller ikke til å veilede informantene mine inn på ulike retninger jeg ønsket å finne svar på. Hadde jeg vært i rommet med de under et intervju ville jeg nok ha stilt fordypende spørsmål til noen av svarene deres. I tillegg fikk ikke informantene mine muligheten til å snakke fritt om det de ønsket innenfor temaet, noe som kan ha ført til at jeg har gått glipp av viktig informasjon de innehar (Larsen, 2017, s. 99).

3.2 Valg av informanter

I mitt forskningsprosjekt har jeg valgt å intervju to lærere, som begge har jobbet som lærer i over 10 år. Informant A har jobbet i 20 år, mens informant B er på sitt 15. år nå. I tillegg var jeg ute etter å finne gode tiltak i det forebyggende arbeidet med mobbing, og jeg ville derfor intervju lærere som har lang erfaring med dette. Jeg valgte å ha to informanter, da jeg mener at det er passende med tanke på oppgavens omfang. I tillegg skriver Tanggaard og Brinkmann (2012) at det ofte er best å gjennomføre relativt få intervjuer, for så å grundig analysere den dataen man da får (s. 21). Ved å ha såpass få informanter tillot jeg meg selv å virkelig gå i dybden på de svarene jeg fikk. Informant A jobber på mellomtrinnet, mens informant B jobber på småtrinnet. Jeg valgte å intervju noen som jobber på ulike trinn, da jeg tenkte at dette kunne føre til en større variasjon i svarene, og kanskje bidra til at jeg fikk informasjon om ulike tiltak som fungerer godt basert på alderen til elevene.

3.3 Gjennomføring av datainnsamlingen og etterarbeid av datamateriale

Gjennomføringen av datainnsamlingen begynte med å finne informanter. Da mine to informanter sa seg villig til å gjennomføre brevintervjuet, fikk de utlevert en intervjuguide, samt et skriv med informasjon om studien (Se vedlegg). Jeg svarte da også på de spørsmålene de hadde om prosjektet. De fikk deretter tre uker på å svare på spørsmålene, slik at de hadde god tid til å skrive brevet, samt reflektere over spørsmålene. Dette for å sikre gjennomtenkt og grundig data. Etter disse tre ukene leverte begge informantene brevet til meg personlig, og jeg takket de for deltakelsen i forskningsprosjektet mitt. Jeg satt deretter i gang med å kode og

tolke svarene, slik at jeg klarte å se mønster og sammenhenger i dem. Dette for å lage kategorier av dataen, for å sikre et grunnlag for videre drøfting (Larsen, 2017, s. 113). I ettertid har jeg også overveiet ulemper ved å gi informantene mine såpass lang tid på å besvare spørsmålene mine, og sitter igjen med tanker om at det kan være enklere å utsette besvarelsen. Dermed kan også den empirien jeg fikk tilbake fra de ha vært et resultat av hastverk og innspurt de siste dagene. Jeg fikk derimot mye gode svar og erfaringer fra informantene, som sammen med teorien jeg har tatt med i oppgaven er et godt utgangspunkt for å drøfte problemstillingen.

Under prosessen med å tolke svarene var jeg meget nøye på å sikre at essensen av det informantene skrev ble videreformidlet, slik at jeg ikke overtolket utsagnene deres. Det er viktig at informantene mine klarer å kjenne seg igjen i tolkningen min, slik at jeg ikke misrepresenterer de i oppgaven (Larsen, 2017, s. 122). Videre delanalyserte jeg teksten, dette betyr at jeg delte opp utsagnene til informantene innenfor hvilken kategori de tilhørte (s. 114). Jeg valgte å dele svarene inn i tre kategorier; relasjoner, skole-hjem samarbeid og den oppmerksomme læreren. Det var utfordrende å kategorisere svarene til informantene mine, da jeg mener at mange av utsagnene passer inn under flere av kategoriene, mens andre var enkel å plassere. For å få med essensen i dataen mener jeg uansett at disse tre kategoriene er den mest passende måten å representere innholdet i svarene på. Jeg har derfor tatt valg ut ifra hvilken kategori jeg mener de passer best under, men noen likheter vil det uansett finnes i analyse og drøftingsdelen.

3.4 Etisk hensyn

«Etikk kan forstås som prinsipper, regler og retningslinjer for å vurdere om handlinger er riktige eller gale (Johannesen, Tuft & Christoffersen, 2016, s. 83) (Larsen, 2017 s. 15). Innenfor samfunnsforskning dreier etikk seg om hvordan man behandler informanter, hvordan det informeres om undersøkelser, hvilke spørsmål forskeren stiller, hvordan svarene på spørsmålene blir behandlet og videre (s. 15). Jeg har i denne oppgaven samlet inn data fra enkeltindivider, og siden de ikke skal bli gjenkjent som mine informanter har jeg sørget for at oppgaven er anonymisert, men også sørget for å behandle de med respekt under hele prosessen. Dette ved å være tilgjengelig under hele intervjuprosessen, forklare de mine

intensjoner med svarene deres og behandle opplysningene om de og brevene deres diskret, uten personopplysninger. Jeg har også som et etisk hensyn valgt å stille generelle, åpne spørsmål hvor det ikke krever at informantene opplyser om sensitive og spesifikke erfaringer med mobbing i deres klasserom. Dette slik at deres taushetsplikt ikke på noen måte blir belastet av å være informant. I tillegg skriver NSD, Norsk senter for forskningsdata, at all deltakelse i forskning skal være frivillig i barnehage og skole, både for foreldre, barn og ansatte. De skriver også at forespørsler om å delta i forskningsprosjekt må gjøres på en måte slik at de som blir forespurt ikke føler seg presset til å delta (NSD, 2018). Dette har jeg tatt hensyn til i min oppgave, da jeg flere ganger understrekte at deltakelsen var frivillig, og informantene mine fikk mulighet til å trekke seg både før, under og etter prosessen med brevintervju.

3.5 Validitet

Validitet handler om hvorvidt en undersøkelse er gyldig og relevant for den problemstillingen den skal undersøke (Larsen, 2017, s. 45–46). Det empiriske materialet jeg mottok fra informantene mine mener jeg er relevant for temaet i oppgaven, da spørsmålene bidro til å gi svar på problemstillingen. Materialet, samt teorien som er inkludert, bygger et solid grunnlag for drøfting om forebyggingsperspektivet innenfor mobbing. Dette fordi informantene svarte utfyllende på spørsmål som tillot de å legge ut om deres erfaringer med forebygging av mobbing, samtidig som de hele tiden var klar over problemstillingen som svarene deres skulle bidra til å svare på. Det at intervjuobjektene mine er erfarne lærere mener jeg også bidrar til å gjøre oppgaven mer valid, da de har gjort seg mange erfaringer over flere år. På den andre siden er det mulig at jeg ville fått innblikk i andre tiltak ved å intervju nyutdannede lærere som kanskje i enda større grad baserer seg på forebyggingskunnskap fra forskning. Samtidig kan omfanget av informanter bidra til å gjøre undersøkelsen mindre valid, da det er klart at jeg mest sannsynlig ville fått innblikk i flere tiltak om jeg hadde hatt mulighet til å intervju mange lærere. Jeg mener uansett at informantene mine er pålitelige kilder, som ved å ha delt deres erfaringer har gitt meg et valid grunnlag for videre drøfting av problemstillingen.

4. Analyse og drøfting

Det første spørsmålet jeg stilte informantene handlet om hvordan de selv definerer mobbing. Deres svar på dette spørsmålet er relevant både for meg og leser av denne oppgaven, fordi jeg mener at hvordan de definerer begrepet sier mye om hvor egnet de er til å være informanter. Begge hadde i sin egen formulering med de tre elementene som utgjør mobbebegrepet, og dermed mener jeg deres svar på de videre spørsmålene er basert på en grunnleggende kunnskap om hva mobbing er. Informant A svarte som følger på hva hans definisjon på mobbing er: «En person er mobbet eller plaget når han eller hun, gjentatte ganger og over en viss tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere andre personer.». Informant B hadde en noe lik definisjon: «For meg er mobbing fysisk eller psykisk plaging over tid der det er et skjevt styrkeforhold.».

4.1 Relasjoner

Informant A skriver at det er ulike tiltak som brukes i hans klasserom for å forebygge mobbing. Dette er blant annet det å peke på positive handlinger, justere sammensetningen av gruppen, og å pare opp læringspartnere som respekterer hverandre. Det å håndhelse på elevene hver morgen trekkes også frem som viktig, da det kan føre til en positiv start på dagen, hvor hver elev blir sett. Ved at informanten anerkjenner det som er bra i klasserommet, og evner det å se hver enkelt elev, åpner han opp for å bygge relasjoner med elevene i klasserommet. I tillegg vil en fast rutine, slik som informantens morgenrutine, også trygge elevene i skolesituasjonen og bidra til å bygge en god lærer-elev relasjon (Roland, 2007, s. 90). Dette kan føre til at elevene lettere kommer til han om det som foregår skjult i klasserommet, slik som indirekte mobbing. I slikt arbeid med relasjoner er mentaliseringsevne viktig, og informanten viser til dette gjennom å fokusere på elevenes trygghet, og også ved å kjenne elevene sine godt nok til å pare opp læringspartnere med respekt, og derfor også trivsel, som hovedfokus. I følge Bunkholdt (2017) vil elever som føler seg trygg i en relasjon, og som får tilstrekkelig støtte fra læreren, gjerne få en utvikling som baserer seg på gode relasjoner, høy egenverdi og trygghet på egen mestring. Dette mener jeg kan vise til at lærerens evne til å

mentalisere også er viktig tiltak mot mobbing fordi gode relasjoner vil føre til en trygghet hos barnet, som igjen kan påvirke barnets oppførsel innad i gruppen (s. 55).

Informanten mener også at det er nødvendig å være bevisst på hvordan man forholder seg til hver enkelt elev, for å sørge for at alle elevene føler seg respektert og likt av han. På denne måten vil også de andre elevene i klassen oppfatte dette, noe informanten mener vil være forebyggende. Dette skriver han at han selv føler han har hatt stor suksess med. Høiby (2002) skriver også i sin bok at en lærer som har et bevisst forhold til hvordan han eller hun møter hver enkelt elev, og viser de anerkjennelse og respekt, vil ha et godt grunnlag for å forebygge mobbing. Dette vil fungere som en slags vaksinasjon mot mobbing, fordi slik som informant A skrev, vil elevene oppfatte at læreren respekterer ulikhetene deres, noe som kan smitte over slik at de også begynner å respektere hverandre (s. 37). Dette tiltaket påpeker også informant B i sitt brev, hvor han fremhever viktigheten av å respektere elevene sine, og samtidig ta de på alvor når de kommer med bekymringer. Dette fremmer også mentalisering, nettopp gjennom evnen til å leve seg inn i elevenes følelser og bekymringer, og videre ta tak i de slik det er passende. På denne måten er læreren et forbilde for elevene, både ved å vise de medfølelse, respekt og det å anerkjenne følelsene deres.

Informant B skriver også følgende: «Som lærer er det mange strategier jeg tar i bruk, mer eller mindre bevisst, for å forebygge mobbing. Klasseledelse er kanskje min aller sterkeste side. God klasseledelse og gode relasjoner til elevene mener jeg er en forutsetning for å kunne jobbe forebyggende uansett hvilken type mobbing det er snakk om.». Forskning støtter også informanten i utsagnet om at god klasseledelse og relasjonsarbeid er en viktig forebyggende faktor. I god klasseledelse legger informanten det å ha kontroll over klasserommet, ved blant annet å gi elevene en trygghet og forutsigbarhet: «De [elevene] må til enhver tid vite hva som skal skje, vite hva som er mine regler i rommet og være trygg på at jeg håndhever dem på godt og vondt». I det forebyggende arbeidet er det viktig at læreren er den som har myndighet i klasserommet, og klarer å være både tydelig og omsorgsfull overfor elevgruppen, noe som også er egenskaper man finner i en god klasseleder (Roland, 2007, s. 89). Informant B viser til viktigheten av å være tydelig ved at han håndhever regler og passer på å være den som har kontroll i klasserommet, samtidig som den omsorgsfulle siden kommer fram gjennom å gi elevene en slags ro i trygghet og forutsigbarhet.

Begge informantene understreker også viktigheten av regelmessige elevsamtaler i brevene sine. Faste samtaler med elevene kan også bygge relasjonen mellom lærer-elev, og det vil gi læreren et større innblikk i trivselen til elevene (Sandsleth, 2007, s. 89). Samtidig er det slik at det er noen kjennetegn som kan gjøre enkelte elever spesielt utsatt for mobbing (Utdanningsnytt, 2012), og jeg mener det er viktig at lærere er klar over dette. Da kan læreren videre passer på å vise interesse overfor disse elevene, også gjennom elevsamtaler, og sende signaler med et ønske om å både hjelpe og trygge eleven. Dette kan muligens bidra til å forebygge en eventuell mobbesak gjennom å skape trivsel hos eleven, og også ved å veilede den. Informant B understrekte også i brevet at han mener slike samtaler viser at læreren bryr seg om eleven, og at det derfor kan bidra til å senke varslingsterskelen om det skulle foregå handlinger som er skjult for læreren. Sandsleth (2007) skriver også at en slik åpen relasjon, som kommer av elevsamtaler, ofte fører til at elevene selv kommer til læreren for å snakke om det som foregår i klasserommet. Dette er selvfølgelig forbeholdt at læreren tar seg god tid til å snakke med elevene, da det sender signaler om at han eller hun virkelig bryr seg, i motsetning til om elevsamtalen blir en standardisert rutine som bare skal gjennomføres kjapt og effektivt.

4.2 Den oppmerksomme læreren

Informant A nevner også observasjon av leken i friminuttet som et tiltak for å forebygge, og viktigheten av å rose elever som leker fint sammen, gjerne høyt foran hele elevgruppa: «Så fint dere lekte sammen, når dere hoppet paradiset Signe og Hans». Dette mener han også gjelder under gruppearbeid, ros elever som samarbeider godt, og fremhev de gruppene hvor samtlige har bidratt. Informanten mener at dette sender signaler om at samarbeid er en dyd, og viktigheten av å mestre det å jobbe godt sammen med andre, ikke bare alene. Dette viser til at læreren er observant på det som foregår i klasserommet, og også i friminuttet. Jeg har tidligere nevnt at det er viktig at læreren er tydelig når det kommer til irettesettelse, men det å rose elevene når de gjør noe positivt for klassemiljøet er også svært viktig for å forebygge mobbing. Dette fordi det sender signaler om at læreren følger med og ser hver enkelt elev, i tillegg til at det ofte er slik at elever gjentar den oppførselen som de får positiv oppmerksomhet for (Bergkastet, Dahl & Hansen, 2009, s. 104).

Informant B skriver også at hans erfaring er at klasserommobbing foregår skjult, altså indirekte. Han har derfor lav terskel for å ta tak i upassende blikk, kommentarer, latter og liknende, og når det oppstår passer han på å ta tak i det med en gang. Dette viser også viktigheten av at lærere innehar god kompetanse innenfor mentalisering, og er kapabel til «oppmerksomt nærvær» for å forebygge mobbing (Bunkholdt, 2017, s. 53–54). Informanten mener at dette fører til at elevene vet hva han aksepterer og ikke, og jeg tror også det kan bidra til at han oppnår respekt fra elevene ved å være en tydelig klasseleder som signaliserer at han ser det meste. Han skriver som følger: «Det å være en lærer som «får med seg alt» kan virke både avskrekkende og betryggende for elevene på samme tid, og dermed være med på å forebygge mobbing». Opplæringsloven (1998) §9A understreker at lærere skal jobbe systematisk og forebyggende for å trygge elevene på skolen, og det å være en oppmerksom lærer mener jeg er sentralt for å klare dette. Samtidig er det mye som skal gjøres på skolen, og lærere har mange elever i klasserommet. Da kan det diskuteres om lærere har tid nok, og muligheten til å «få med seg alt» som informanten viser til. Derimot kan lærere erfare ulike tiltak som kan hjelpe i den travle lærerhverdagen, og informant A nevnte en god rutine for å forebygge mot skjulte mobbing under overganger. Han mener at det kan oppstå mange kommentarer og erting under dette gapet mellom undervisningen, og at det derfor er viktig å være ekstra oppmerksom. Informanten tar da gjerne tiden på elevene i disse overgangene, og legger opp til en konkurranse om å være først ferdig, da elevene ofte vil bli inspirert til å være effektiv og fokusert på sitt eget da. Dette viser at han er oppmerksom på hva som foregår mellom elevene i klasserommet, og jobber aktivt for å forebygge i slike utsatte situasjoner.

Til slutt nevnte også informant A gjennomføring av sosiometriske spørreundersøkelser for å avdekke hvordan elevgruppa har det på skolen. Dette kan gjøre læreren oppmerksom på strukturen i gruppa, og se hvilke elever som er mest utsatt og alene i klassen (Læringsmiljøsenderet, 2018). Jeg mener at slike sosiometriske kartlegginger kan være et godt hjelpemiddel for å avdekke eventuell mobbing, og også kanskje for å forebygge om læreren tar tak i resultatene tidlig og jobber for at elever som er i risikogruppen skal finne seg noen å være med. Da kan man også ta i bruk skole-hjem samarbeidet, og lærer og foreldre som rollemodeller kan veilede og hjelpe eleven. Da er det også viktig for lærer å være oppmerksom i friminuttene, og observere hvordan eleven er i samspillet mellom de andre. På den andre siden stiller slike undersøkelser store krav til deltakeren, og å svare på spørsmål som er formulert sånn at elevene skal nevne flere de er sammen med kan for noen være

ekstremt sårbart, om de har få, eller ingen, som de kan nevne. Jeg nevnte at mobbeofre ofte har dårlig selvbilde (Roland, 2007, s. 46), og en slik undersøkelse mener jeg i verste fall kan bidra til å beskadige selvbildet enda mer. I tillegg ligger det ofte en forventning om at en slik undersøkelse vil føre til en endring i klassemiljøet, da kanskje spesielt for eleven eller elevene som ikke har det så bra (Sandsleth, s. 95). Om en lærer da ikke har tid nok til å jobbe grundig med etterarbeidet av undersøkelsen, eller bruker lang tid på å sette inn tiltak, vil det for elevene kanskje bare være enda en skuffelse. Jeg synes derfor det er vanskelig å konstatere om gjennomføring av sosiometriske undersøkelser er positive eller negative tiltak som kan gjøres for å forebygge mobbing. På den ene siden gir den læreren et godt innblikk i det sosiale i klasserommet, og han eller hun kan bruke denne infoen til forebygging av mobbing. Samtidig kan den for de elevene som allerede er i en sårbar situasjon, gjøre saken enda verre om det ikke kommer en endring etter den er gjennomført. Er det derimot en ting jeg mener sterkt, er det at en lærer som gjennomfører slike undersøkelser burde kjenne elevene sine godt, slik at situasjonen blir tryggest mulig for elevene.

4.3 Skole-hjem samarbeid

Begge informantene skriver i brevene at det å være en lærer som interesserer seg i livet til elevene, som har tett dialog med foreldre og andre voksenpersoner, er et tiltak som kan brukes for å forebygge mobbing i klasserommet. Dette understreker også Bronfenbrenner i sin bioøkologiske teori (Kvelling, 2013b, s. 139–143). Klasserommet og hjemmet er to ulike mikrosystem, og danner derfor et mesosystem. Relasjonene mellom barnas forbilder i de ulike mikrosystemene er viktig for elevens utvikling, og gode samarbeid mellom deltakerne i mikrosystemene er sentralt for en trygghetsfølelse hos barna (s. 148). På hjemmebane skal foreldrene være rollemodeller for elevene, og på skolen har læreren denne rollen. Et kvalitetsrikt samarbeid mellom disse voksenpersonene vil mest sannsynlig føre til en respekt og et engasjement hos elevene som vil påvirke klasserommiljøet positivt (Drugli & Nordahl, 2016). Dette kan henge sammen med at elevene ser opp til foreldrene sine, og når de opplever at foreldrene har en positiv relasjon med læreren, kan en respekt og tilknytningsfølelse også oppstå for eleven, rettet mot læreren.

I tillegg skriver informant A at den informasjonen lærer kan få av å ha gode samtaler med hjemmet kan brukes på en fornuftig måte i klasserommet, og en dypere forståelse for eleven kan oppstå når læreren får et innblikk i hva som skjer utenfor skoletiden. En dypere forståelse hos læreren, altså mentalisering, mener jeg kan føre til at læreren også lettere kan se elevens positive egenskaper, noe som kan øke elevens trivsel i klasserommet. Dette gjelder også andre mikrosystem, slik som på treningsarenaen. Informant B skriver at en lærer som vet at eleven sin scoret et mål på fotballkampen dagen før viser at han interesserer seg, og dette kan være betryggende for eleven å kjenne på. Dette fremmer også en bedre relasjon mellom lærer-elev, og kan føre til økt trivsel på skolen. Ved at læreren har tett dialog med hjemmet kan eleven også oppleve bedre selvregulering (Drugli & Nordahl), da eleven er klar over at foreldre kan få høre om det som skjer på skolen om læreren ser at det er nødvendig. Dette kan videre føre til at elevene ønsker å yte sitt beste på skolen, og om uønsket atferd oppstår kan både skolen og hjemmet samarbeide om å komme til bunn i årsakene som ligger bak.

5. Avslutning

Under arbeidet med denne studien har jeg fått innblikk i hva som kan forebygge mobbing i klasserommet. Det som har blitt tydelig for meg gjennom denne prosessen er at det er mye en lærer kan gjøre for å forebygge, og jeg har ved hjelp av både teori og utvalgte informanter presentert dette. Viktige faktorer i forebyggingsfasen kommer frem av kategoriene jeg valgte å anvende, nemlig relasjoner, oppmerksomhet og skole-hjem samarbeid. Studien er i stor grad basert på erfaringene til to lærere, men det har vist seg at gjeldende teori i stor grad støtter de aspektene som fremheves av informantene mine. Jeg velger derfor å forstå svarene de gav meg som både gyldig og relevant. Det har vært utrolig lærerikt og spennende å fordype seg i dette temaet, og jeg sitter igjen med mye kunnskap om hvordan jeg som fremtidig lærer kan forebygge mobbing i mitt klasserom.

Avslutningsvis kommer jeg nå til å oppsummere noen av de funnene jeg mener kan bidra til å gi et svar på problemstillingen. Først og fremst kan en tydelig og omsorgsfull lærer med en positiv relasjon med elevene sine, hvor anerkjennelse og respekt ligger til grunn i relasjonen,

få elevene til å føle seg tryggere i klasserommet. Dette kan føre til at varslingsterskelen blir lavere, og elever som er mer utsatt for å bli mobbet har lettere tilgang på å snakke med og bli sett av læreren. Samtidig kan medelever bli påvirket av lærerens innstilling mot eleven, og dermed også få respekt og anerkjennelse ovenfor han eller hun. I tillegg er det fremmede med en oppmerksom lærer som følger med på blikk, kommunikasjon og utsatte situasjoner, og som slår hardt og tydelig ned på uønsket atferd. Dette kan gjøre det lettere å ta tak i en eventuell mobbesak før den trer i gang for fullt. For å evne å være oppmerksom må læreren ta seg tid til å se hver enkelt elev i klasserommet, og også ha opparbeidet seg god mentaliseringsevne. Dette slik at han eller hun klarer å lese situasjonene, samt forstå følelsene til de involverte elevene. Til slutt vil en lærer som samarbeider godt med hjemmet ha et godt grunnlag for forebygging av mobbing, nettopp fordi denne samarbeidsrelasjonen bidrar til at elevene får bedre selvregulering. Ved å ha et fruktbart samarbeid mellom lærer og foreldre får også elevene gode rollemodeller på samarbeid og gjensidig respekt. Dette mener jeg kan bidra til at elever lettere kan bygge en relasjon, og samarbeide med, sine egne klassekamerater.

6. Litteratur

Bergkastet, I., Dahl, L. & Hansen, A. K. (2009). *Elevenes læringsmiljø – lærerens muligheter*. Universitetsforlaget

Brandtzæg, I., Torsteinson, S. & Øiestad, G. (2016). *Se eleven innenfra*. Gyldendal Akademisk

Bunkholdt, V. (2017). *Fosterhjemsarbeid – Fra rekruttering til tilbakeføring*. Gyldendal Akademisk

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt

Drugli, B, M. & Nordahl, T. (2016). *Forskningsartikkel: Samarbeidet mellom hjem og skole*. Hentet fra: <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/samarbeid/hjem-skole-samarbeid/samarbeidet-mellom-hjem-og-skole/betydningen-av-skole-hjem-samarbeid/>

Eidhamar, G, L., Leer-Salvesen, P. & Hølen, V (2007). *Den andre – etikk og filosofi i skolen*. Cappelen Damm

Høiby, H. (2002). *Mobbing kan stoppes!* Fagbokforlaget

Kvello, Ø. (2013a). Sosioemosjonell utvikling. I R. Karlsdottir og I. Lysø (red.). *Læring, utvikling, læringsmiljø. En innføring i pedagogisk psykologi*. s. 23–52. Akademika forlag

Kvello, Ø. (2013b). Bioøkologisk teori. I R. Karlsdottir og I. Lysø (red.). *Læring, utvikling, læringsmiljø. En innføring i pedagogisk psykologi*. s. 139–156. Akademika forlag

Larsen, K, A. (2017). *En enklere metode*. Fagbokforlaget

Læringsmiljøsenderet. (2018). *Sosiometrisk kartlegging steg for steg*. Hentet fra:

<https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/mobbing/filmer-boker-og-verktoy/sosiometrisk-kartlegging/>

Midtbø, M. & Magerøy, S. M. (2004). *Min historie i tekst og bilder*.

Moen, E. (2014). *Slik stopper vi mobbing – en håndbok*. Universitetsforlaget

Mosand, G. & Moen, E. (2017) *Håndtering av mobbing i skolen. Hvordan skape et trygt skolemiljø i praksis?*

NSD. (2018) *Personverntjenester. Barnehage og skole*. Hentet fra:

https://nsd.no/personvernombud/hjelp/forskningstema/barnehage_skole.html

Olweus, D. & Breivik, K. (2015). Mobbing i skolen – grunnleggende fakta og tiltak med Olweus-programmet. I K.I. Klepp & L.E. Aarø (red.) *Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Opplæringslova. (1998). *Kapittel 9A. Elevane sitt skolemiljø*. Hentet fra:

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_11#KAPITTEL_11

Roland, E. (2007). *Mobbingens psykologi. Hva kan skolen gjøre?* Universitetsforlaget

Sandsleth, G. (2007). *Mobbing. Forstå, bekjempe og forebygge.* Gyldendal Akademisk

Sjøbakken, O. J. (2017). Brevmetoden i et metodologisk perspektiv. I M. Løvteit (Red), *Fra seminar til campus: Lærerutdanning på Hamar i 150 år (s.)*. Vallset: Oplandske bokforlag.

Skaarderud, F. (2014). Do you mind? Mentalisering som nytt intellektuelt rammeverk for læring og endring. I J. C. Jacobsen (red.). *Lærerens grundfaglighet. Mentalisering som arbeidsredskap*. Værløse: Billesøe & Blatzer. (s. 7 - 22)

Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2012). Intervjuet: Samtalen som forskningsmetode. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red.). *Kvalitative metoder: Empiri og teoriutvikling*. (s. 17-45). Oslo: Gyldendal akademisk

Utdanningsnytt. (2012). *Dette kjennetegner et mobbeoffer*. Hentet fra:

<https://www.uddanningsnytt.no/nyheter/2012/august/dette-kjennetegner-et-mobbeoffer/>

Wendelborg, C. (2018). *Mobbing og arbeidsro i skolen. Analyse av Elevundersøkelsen skoleåret 2017/18*. NTNU. Hentet fra: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finnforskning/rapporter/elevundersokelsen-2017-mobbing-og-arbeidsro2/>

7. Vedlegg

Intervjuguide

Hvor lenge har du jobbet som lærer?

Hva legger du i begrepet mobbing?

Har du noen konkrete eksempler på tiltak du som lærer bruker når det gjelder forebygging av mobbing i klasserommet?

Hvilke utfordringer ligger i det forebyggende arbeidet med mobbing?

Har du opplevd en endring i forhold til mobbing som tematikk i løpet av din tid som lærer?

Har dette eventuelt påvirket de tiltakene du iverksetter for å forebygge mobbing i ditt klasserom?

Om forskningsprosjektet

Tema

Forebygging av mobbing

Bakgrunn og hensikt

Bakgrunnen for denne bacheloren er mitt ønske om å forske på tiltak som kan forebygge mobbing i klasserommet. Jeg er snart utdannet lærer, og dette er tematikk jeg ønsker å kunne mye om slik at jeg kan jobbe aktivt i det forebyggende arbeidet med mobbing selv. I samhandling med forskningsteori kan du som informant bidra til at jeg kan fordype meg i denne tematikken, samtidig som at lesere av bacheloren kan bli mer bevisst på hvordan man på en god måte kan forebygge i praksis.

Det å være informant

Det å være informant er frivillig, og du kan når som helst trekke deg skulle det være ønskelig.

Oppgaven vil være totalt anonymisert, det vil si at alle opplysninger om deg vil være konfidensielt, og ingen vil kunne gjenkjenne deg som min informant.

Tusen takk for at du vil være min informant, det setter jeg stor pris på!

Mvh,
Ulrikke Fremstad Vikhals
Student ved Lærerutdanningen, NTNU Trondheim.

